

РЕЦЕНЗІЯ

доктора філософії з публічного управління та адміністрування, доцента, доцента
кафедри адміністративного та фінансового менеджменту
Дзюраха Юрія Михайловича
на дисертаційну роботу Юкало Марії Василівни
на тему: «Розвиток механізмів публічного управління медичним обслуговуванням
населення в Україні на засадах інтеграційного підходу», подану на здобуття
наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота Юкало М. В. присвячена актуальній проблематиці модернізації механізмів публічного управління у сфері медичного обслуговування населення України на засадах інтеграційного підходу. З урахуванням викликів, спричинених як глобальними трансформаціями, так і локальними кризами (зокрема, війною в Україні), дослідження є своєчасним і соціально значущим. У своїй роботі автор пропонує комплексний інтеграційний підхід до удосконалення управління системою охорони здоров'я, що поєднує стратегічне планування, інноваційні підходи, міжсекторальну взаємодію та оптимізацію використання ресурсів.

Актуальність теми не викликає сумніву, зважаючи на триваючі реформи медичної галузі, необхідність підвищення ефективності та якості медичних послуг, а також сучасні виклики (демографічні, соціально-економічні та виклики воєнного часу), що вимагають інтегрованих підходів до управління охороною здоров'я. Авторка обґрунтовує, що інтеграційний підхід у публічному управлінні у сфері охорони здоров'я дозволяє скоординувати різні рівні надання медичної допомоги, посилити міжсекторальну взаємодію та впровадити інноваційні моделі управління для оптимізації ресурсів і покращення якості послуг. З огляду на це, дослідження має суттєве теоретичне і практичне значення в контексті розвитку національної системи охорони здоров'я.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Актуальність обраної Юкало М. В. тематики дисертаційного дослідження підтверджена її виконанням в межах науково-дослідної роботи Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, зокрема за темою: «Об'єднані територіальні громади: концепція відповідальності та спроможності» (ДР №0119U100911, ДО № 0221U103957), у якій авторка як виконавець досліджувала вплив соціально-економічних чинників на розвиток медичних послуг на рівні громади; Інституту адміністрування, державного управління та професійного розвитку Національного

університету «Львівська політехніка» за темою: «Наукові засади забезпечення сталого розвитку територіальних громад і територій в умовах національних викликів та повоєнного відновлення України» (ДР № 0124U000016), в межах якої авторкою розроблено та запропоновано: концептуальну модель інтегрованого підходу до публічного управління системою медичного обслуговування у процесі сталого розвитку територіальних громад, яка враховує взаємозв'язок медичних, соціальних та адміністративних механізмів у контексті децентралізації та післявоєнного відновлення інфраструктури громад.

Структура і зміст основних положень дисертаційної роботи.

Дисертація Юкало М. В. складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації складає 283 сторінки, з них 203 сторінки основного тексту.

Дисертація авторки структурована логічно та послідовно, в якій виділено три змістовні розділи, кожен з яких розкриває окремі аспекти проблеми: теоретико-правові основи інтеграції, інструменти ресурсного забезпечення, а також інноваційні механізми стратегічного планування. Такий поділ дозволяє охопити тему дослідження з різних наукових ракурсів і забезпечує системний підхід до аналізу проблеми.

У вступі до дисертації Юкало М. В. визначила актуальність розроблення та впровадження ефективних механізмів публічного управління медичним обслуговуванням населення, які ґрунтуються на принципах інтеграції, міжвідомчої взаємодії та цифрової трансформації, що дозволить підвищити доступність, якість і стійкість системи охорони здоров'я України, а також сформулювала мету, об'єкт та предмет дослідження, визначила завдання, методи проведення дослідження та елементи наукової новизни. Дисертантка висвітлила практичну цінність одержаних результатів дослідження та навела дані щодо апробації його положень.

У першому розділі *«Теоретико-правові основи публічного управління медичним обслуговуванням населення на засадах інтеграційного підходу»* (с. 23-76) дисертаційного дослідження авторкою проаналізовано концептуальні положення інтеграції медичних послуг, особливості управлінських процесів у сфері охорони здоров'я, а також нормативно-правову базу, що регламентує медичне обслуговування. Важливо, що дисертантка розкрила сутність інтеграційного підходу та довела його позитивний вплив на усунення дублювання функцій і раціоналізацію використання ресурсів у системі охорони здоров'я.

Другий розділ *«Інструменти міжсекторальної реалізації ресурсних механізмів публічного управління медичним обслуговуванням населення»* (с. 77-147) присвячено інструментам реалізації інтеграційних механізмів на практиці: розглянуто комплексну інтеграцію інформаційного, кадрового та фінансового механізмів управління, а також проаналізовано можливості розвитку медичного туризму як додаткового джерела фінансування галузі. Авторка детально зупиняється на

вдосконаленні інформаційного забезпечення (впровадження електронних медичних записів, аналітичних систем, цифрових технологій), вирішенні проблем кадрового дефіциту через стимули і міжсекторальну мобільність фахівців, а також на підвищенні гнучкості фінансових механізмів в умовах сучасних викликів (зокрема війни).

Третій розділ *«Інноваційні підходи до стратегічного планування медичного обслуговування на засадах комплексної інтеграції»* (с. 148-216) містить аналіз інноваційних підходів до стратегічного планування медичного обслуговування на засадах комплексної інтеграції. Дисертантка досліджує перспективи застосування інтеграційних моделей для раціонального використання наявних ресурсів і підвищення стійкості системи охорони здоров'я, особливо акцентуючи адаптацію міжнародного досвіду. Зокрема, проаналізовано досвід Великої Британії у формуванні інтегрованої мережі медичних послуг та державно-приватного партнерства, що демонструє ефективні моделі взаємодії держави і бізнесу в медицині. Отримані результати узагальнено у висновках, де чітко сформульовано наукові положення, що виносяться на захист, та рекомендації для практики. Загалом, структура і зміст роботи свідчать про логічну послідовність дослідження: від теоретичних основ – до аналізу інструментів – і далі до стратегічних інновацій та рекомендацій.

Дисертанткою опрацьовано достатню кількість вітчизняних та іноземних джерел за темою дослідження, що засвідчує належний рівень отриманих результатів.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій, наведених у дисертаційній роботі.

Під час розроблення положень дисертаційної роботи Юкало М. В. застосувала загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, що дало їй змогу повною мірою довести початково встановлені гіпотези та обґрунтувати положення новизни. Зокрема, серед застосованих здобувачкою методів слід виділити: методи індукції, компаративний та логіко-семантичний методи, контент-аналіз, статистичні методи, системно-структурний аналіз, графічний метод, метод узагальнення, експертних оцінок.

Сформульовані дисертанткою авторські наукові положення та висновки обґрунтовані достатньою кількістю проведених досліджень та підтверджуються отриманими результатами й відповідними висновками.

Новизна основних наукових положень, висновків, а також проведених наукових досліджень та одержаних результатів.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи Юкало М. В. виражена її метою та полягає в систематизації наукових підходів та обґрунтовані напрямів удосконалення механізмів публічного управління розвитком інтегрованих механізмів

медичного обслуговування населення в Україні. Серед елементів наукової новизни дисертації Юкало М. В. варто виокремити те, що автором:

- *вперше* обґрунтовано інтеграційний підхід до розвитку механізмів публічного управління медичним обслуговуванням населення, що передбачає їх комплексне поєднання з метою посилення взаємодії та підвищення ефективності співпраці між суб'єктами публічного та приватного секторів сфери охорони здоров'я;
- запропоновано комплексну методику оцінки потреб населення у медичному обслуговуванні на основі інтегрованого показника, сформованого шляхом моніторингу широкого спектра даних за ключовими пріоритетами охорони здоров'я; особливу увагу приділено визначенню потреби в допоміжних репродуктивних технологіях як стратегічному напрямі демографічної політики держави. Такий підхід забезпечує можливість оцінки ефективності управлінських рішень, прогнозування потреб у медичних послугах і ресурсах, а також проведення міжрегіонального та динамічного аналізу.

Автором удосконалено:

- понятійний апарат у сфері управління системою охорони здоров'я, зокрема запропоновано авторські визначення таких основних термінів, як «медичне обслуговування», «інтегрована мережа медичного обслуговування» та «медична послуга» з врахуванням норм чинного законодавства для уникнення правових колізій, а також в науковий обіг введено нові терміни: «кадрова інтеграція», «інформаційна інтеграція», «фінансова інтеграція» та «міжсекторальна інтеграція», які розширюють традиційні уявлення про співпрацю та координацію функціонування різних секторів системи охорони здоров'я;
- підходи до управління системою охорони здоров'я через розвиток медичного туризму, який запропоновано класифікувати на два види: альтернативний та вимушений. Така диференціація дає змогу чітко визначити цілі, стратегії та напрями управлінських заходів, спрямованих на зміцнення стійкості та підвищення якості медичних послуг, а також на інтеграцію додаткових ресурсів у національну систему охорони здоров'я, що сприятиме її фінансовій та інфраструктурній стійкості;
- правові інструменти кадрового механізму в медичному обслуговуванні населення, зокрема обґрунтовано доцільність запровадження ліцензування лікарів, що, на відміну від чинних норм, сприятиме розвитку кадрового потенціалу, посиленню конкуренції серед медичних фахівців, а отже, підвищенню якості медичного обслуговування.

Разом із тим, в дисертації Юкало М. В. *набули подальшого розвитку*:

- теоретичні положення публічного управління розвитком інтегрованих мереж медичного обслуговування на основі врахування концепції загального охоплення медичними послугами ВООЗ під час стратегічного планування, які, на відміну від існуючих, акцентують увагу на необхідності комплексного підходу до населення.

Положення наукової новизни сформульовані належним чином, характеризуються високим ступенем обґрунтованості та свідчать про значний рівень наукового пізнання автора.

Теоретична цінність одержаних результатів дослідження.

Серед розроблених Юкало М. В. положень наукової новизни, які характеризуються теоретичною значущістю, слід відзначити такі: розроблено методiku комплексної оцінки потреб населення у медичному обслуговуванні з урахуванням її значення для визначення пріоритетних напрямів розвитку системи охорони здоров'я, яка базується на розрахунку інтегрованого показника, що дозволяє системно оцінювати потребу в медичних послугах, їх ресурсному забезпеченні та ефективності управлінських рішень та включає моніторинг широкого спектру даних; сформовано інноваційні напрями до стратегічного планування медичного обслуговування населення, які спрямовані на покращення доступності та охорони здоров'я і сприяють підвищенню ефективності управлінських рішень і розвитку локальних моделей координації медичних послуг. Результати дисертаційної роботи Юкало М. В. характеризуються високим рівнем теоретичної цінності та належним ступенем їхнього застосування у сфері публічного управління.

Практичне значення одержаних результатів.

Практичне значення одержаних результатів полягає у використанні результатів дослідження Юкало М. В. у формі практичних рекомендацій у Виконавчому комітеті Стрийської міської ради (довідка № 03-20/47-1 від 29.01.2025 р.; Львівському регіональному клінічному перинатальному центрі (довідка від 06 січня 2025 р.) та державній установі «Львівський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України» (довідка № 873/01 від 18.02.2025 р.).

Повнота викладу основних наукових положень, висновків в опублікованих працях.

Опубліковані Юкало М. В. праці повністю висвітлюють представлені у дисертації положення наукової новизни.

Загалом, за темою дисертації опубліковано 10 наукових працях, із яких: 4 статті опубліковано у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України; 2 статті – в періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу, з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертацію здобувача, та які індексуються у наукометричній базі Web of Science, 4 тези доповідей на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях та наукових семінарах.

З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише результати, які були отримані дисертанткою особисто. Кількість публікацій, їхній обсяг та якість відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України до дисертацій, представлених на здобуття наукових ступенів.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертаційної роботи.

Дисертація Юкало М. В. справляє позитивне враження, має важливе науково-практичне значення. Проте, окремі авторські позиції спонукають до дискусії та є темою для обговорення у межах публічного захисту даної роботи, зокрема:

1. Дисертація охоплює дуже широкий спектр питань – від законодавства та стратегічного планування до цифрових систем і медичного туризму. Хоча це забезпечує комплексність, окремі складові інтеграційного підходу могли б бути розглянуті більш детально. Наприклад, стратегія розвитку медичного туризму чи механізми стимулювання медичних працівників могли б бути підкріплені розширеним емпіричним аналізом або конкретними кейсами.

2. Дослідження має переважно концептуальний характер, було б корисно підсилити його деякими емпіричними даними. Зокрема, результати роботи виграли б від проведення соціологічного опитування або інтерв'ю з фахівцями галузі щодо готовності впровадження інтеграційних механізмів на місцях. Також, якщо дозволяють дані, можна було б здійснити кількісну оцінку очікуваного ефекту від запропонованих заходів (наприклад, моделювання економії ресурсів від усунення дублювання функцій чи прогноз впливу державно-приватного партнерства на обсяг залучення інвестицій). Така емпірична ілюстрація підкріпила б висновки дисертації конкретними доказами.

3. Авторка детально проаналізувала британський досвід, що є сильною стороною роботи. Водночас, інтеграція медичних послуг є трендом у багатьох країнах (наприклад, реформи охорони здоров'я в країнах ЄС, Канада). Розширення порівняльного аналізу за рахунок інших моделей (хоча б коротко у вигляді огляду) могло б збагатити дискусію та показати альтернативні підходи до інтеграції. Розуміючи, що обсяг роботи обмежений, це швидше побажання для подальших наукових пошуків дисертанта: у майбутньому дослідженні було б цікаво зіставити українську стратегію інтеграції з досвідом декількох країн, аби виявити універсальні та унікальні рішення.

4. У роботі подано ґрунтовні пропозиції для практики, проте варто було б більш розгорнуто проаналізувати можливі виклики у процесі їх реалізації. Для прикладу, впровадження державно-приватного партнерства в медицині може стикнутися з ризиками (недостатня правова база, інституційний спротив, питання довіри населення). Більш чітке окреслення цих ризиків та шляхів їх мінімізації підвищило б прикладну цінність рекомендацій. Аналогічно, розвиток медичного туризму потребує балансування, щоб не виникало загроз для доступності медичних послуг для українських громадян – варто зазначити умови, за яких цей напрям принесе користь системі в цілому.

5. Окремої уваги заслуговує оформлення. Подекуди спостерігається перевантаження тексту, що ускладнює сприйняття матеріалу, потрібно було краще структурувати абзаци, щоб кожен з них мав чітку тему або ідею (розділити тексти на менші абзаци для кращого розподілу інформації).

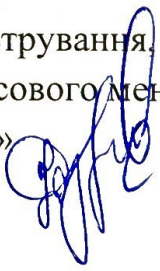
Загалом, наведені зауваження не впливають на зміст дисертації, мають характер наукової дискусії і не знижують високу оцінку дисертаційної роботи.

Загальний висновок

Дисертація Юкало Марії Василівни на тему: «Розвиток механізмів публічного управління медичним обслуговуванням населення в Україні на засадах інтеграційного підходу» є завершеною науковою працею та має теоретичне і практичне значення. У дисертації розв'язано науково-практичне завдання, яке полягало в обґрунтуванні теоретичних засад і розробці практичних пропозицій, спрямованих на вдосконалення механізмів публічного управління стратегічним розвитком медичного обслуговування населення України.

Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», вимогам освітньо-наукової програми, яку успішно завершила здобувачка, вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор – Юкало Марія Василівна – заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» (галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»).

Рецензент

доктор філософії з публічного управління та адміністрування,
доцент, доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту
Національного університету «Львівська політехніка» Юрій ДЗЮРАХ

Підпис Дзюраха Ю. М.
Вчений секретар
Національного університету «Львівська політехніка»
кандидат технічних наук, доцент

Роман БРИЛИНСЬКИЙ